

Rakamlarla Amerika Birleşik Devletleri

Prof. Dr. Oktay GÜVEMLİ
Marmara Üniv., E. Öğr. Üyesi

Özet

ABD'nin 21. yüzyıla dünyanın ekonomik ve siyasi yönden en güçlü ülkesi olarak girdiği bilinmektedir. ABD'nin dünya üzerindeki bu güçlü konumunu devam ettirme imkanının kısa bir araştırmasının yapılması bu yazının amacını oluşturmaktadır. Ayrıca, enerji kaynaklarının paylaşımı konusunun, ABD'nin Ortadoğu'daki etkinliğinin devamı ile yakın ilişki içinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Varılan sonuçlar, bu ülkenin dünya üzerindeki etkinliğinin devam edeceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar sözcükler: ABD, Ortadoğu, ekonomi, enerji.

Abstract: (United States of America with Statistics)

It is well known that the United States of America has entered 21st century as the most powerful state in terms of economics and politics. This article aims to make a brief research whether United States has the possibility to maintain its superior position in the world. Additionally, it is seen that the share of energy resources is deeply connected to the penetration of United States in the Middle East. Finally, it is concluded that this country will maintain its influence in the world.

Key words: The USA, Middle East, economy, energy.

XXI. Yüzyıla dünyanın en güçlü devleti olarak giren ABD'nin sayısal verilerle bu gücünün ortaya konulması ilginç bir görünüm sergilemekte ve ilginç sonuçların ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır.

1800 Yılında 5,3 milyon olan nüfus, 1900 yılında 76,2 milyona, 1950 yılında 151,3 milyona, 2002 yılında da 288,3 milyona çıkmıştır. Zenci sayısı sanıldığı kadar fazla değildir: 36,7 milyon. Asya kökenliler ise 11,5 milyondur. 2050 yılında da bu durum fazla değişeceği benzememektedir. 2050'de toplam nüfusun 420 milyonuna ulaşacağı, bunun 302 milyonunun beyaz, 60 milyonunun siyahlardan oluşacağı, Asya kökenlilerin 35 milyona, ötekilerin de 23 milyona yükseleceği tahmin ediliyor.

Bugün % 1 - % 1,1 olan nüfus artışının 2050'de 0,007'ye düşmesi bekleniyor. An-

cak, 6 milyar olan dünya nüfusu içinde 288 milyon olan ABD nüfusu, 2050'de 9 milyarlık dünya nüfusu içindeki payını koruyacağı benziyor.

ABD'nin Avrupaya karşı üstünlüğünü sağlayan husus, bugün 730 milyon olan Avrupa nüfusunun 2050'de 660 milyona düşecek olmasıdır. Bu üstünlüğü sağlayan, ABD'nin bugünkü genç nüfus yapısıdır. Bugün 60 yaş üzeri nüfus sadece 38 milyondur ve toplam nüfusun % 13'ü dolayındadır.

ABD'nin 300 milyona yakın nüfusu 51 eyalette yaşamaktadır. En fazla nüfuslu eyaletler California (35,1 milyon), Texas (21,8 milyon), New York (20 milyon), Florida (16,7 milyon)'dır.

Yüzölçümü 3.537.439 mil karedir. 1 mil kareye 80 kişi düşmektedir. Bu nüfus yoğunluğu çok düşüktür ve ülkenin geleceği

açısından elverişli bir durumu ortaya koymaktadır.

ABD'nin kabul ettiği göç, sanıldığı kadar fazla değildir. Yılda 1 milyon dolayındadır. Çin, Hindistan ve Filipinler gibi ülkelerden gelen yıllık yabancı sayısı 350.000 dolayındadır. ABD istatistikleri Türkiye'yi Asya ülkeleri arasında kabul etmektedir ve yılda yaklaşık 3.000-3.500 göçmenin Türkiye'den geldiği anlaşılmaktadır.

Nüfusun eğitim durumu hiç de düşük değildir. 25 Yaş üzeri, 152 milyon beyaz nüfusun 130 milyonu lise ya da yüksek okul (80 milyon) mezunudur. 20 Milyon zenci nüfusun 15 milyonu lise ya da yüksek okul (9 milyon) mezunudur.

1980 ve 2000 yılları itibariyle yüksek okul, öğrenci ve öğretim üyesi sayıları aşağıdaki gibidir:

	1980	2000
Yüksek okul sayısı		
4 yıllık	1.957	2.450
2 yıllık	1.274	1.732
Toplam	3.231	4.182
Öğrenci sayısı (1,000)		
Erkek	5.874	6.722
Kız	6.223	8.591
Toplam	12.097	15.313
Öğretim üyesi (1,000)	686	1.100

Not: - 2000 Yılında yüksek okulların yaklaşık yarısı devlet, yarısı özel kesim kuruluşudur.
- 2000 Yılındaki 15,3 milyon öğrencinin 11.750.000'i dört yıllık okul öğrencisidir.

Doğum, ölüm, evlilik, boşanma istatistiklerine bakıldığında dünyadaki geliş-

melere uygun bir tablo ile karşılaşılmaktadır:

	1000 Kişi			
	Doğum	Ölüm	Evlilik	Boşanma
1980	3.612	2.036	2.390	1.189
2000	4.059	2.431	2.330	1.140

Evlenenlerin sayısının giderek azaldığı, evlenenlerin yarısı kadarının da boşandığı görülmektedir. Bu durum, gelişmiş ülkelerin genel durumuna uygun bir tablo olsa gerektir.

Musevi lobilerinin ABD'de güçlü olduğu bilinir. Ancak musevi sayısı sadece 7.750.000 dolayındadır. Müslüman nüfus da sanıldığı kadar fazla değildir. ABD'de yaşayan Müslüman nüfus 2.830.000'dur. Kendisini ateist olarak tanımlayanlar ise

29,5 milyondur. Ve nüfusun çoğunluğu katoliktir.

Uyuşturucu bağımlısı çok fazladır: 32 milyon. Alkolik sayısı 46 milyondur. Ve sigara içenler sayısı ise 56 milyon dolayındadır. Sağlık sorunlarına çok fazla önem verilmesine rağmen, ABD'de halen 42.000 AİDS'li hasta vardır.

11 Eylül'den sonra teröre karşı artırılan güvenliğin ABD'de suç sayısının düşmesine de neden olduğu anlaşılmaktadır.

	1980	1990	2001
Cinayet	23	23	16
Kişiyeye karşı (gasp, soygun, saldırı)	1.345	1.820	1.437
Hırsızlık: Evden	3.795	3.074	2.110
İşyerinden	7.137	7.946	7.076
Araba hırsızlığı	1.132	1.636	1.226

Bu sayılar çok düşüktür.

11 Eylül dolayısıyla alınan önlemler, suç sayısında gerilemeye neden olmuşsa da, ülkenin gelir düzeyinin yüksekliği de bu durumu sağlayan bir etkidir.

Cari fiyatlarla kişi başına düşen milli gelir 1990'da 19.572 USD iken, bu tutar 2002 yılında 30.941 USD'ye yükselmiştir. En zengin eyaletler, kişi başına milli gelir olarak Connecticut (42.706 USD), Co-

lumbia (42.120 USD), New Jersey (39.453 USD). Kişi başına milli geliri en düşük üç eyalet ise, Mississippi (22.320 USD), New Mexico (23.941 USD) ve Oklohoma (25.575 USD)'dir.

Bu görkemli zenginliğin nedenlerine, kaynaklarına bir göz atmak, harcamalara, tüketimlere kısaca bakmak gerekiyor.

ABD'nin savunma harcamaları her zaman dünya kamu oyunu meşgul etmiştir.

2002 Yılı itibariyle askeri personel sayısı aşağıdaki gibidir.

	<u>Kara</u>	<u>Deniz</u>	<u>Hava</u>	<u>Toplam</u>
Askeri güç (Military)	383.112	355.866	306.089	1.045.967
Sivil güç (Civilian)	213.618	177.695	151.041	628.049
Toplam	596.830	533.561	457.130	1.674.016

Askeri gücün (Military) 254.788'i yurt dışında görev yapmaktadır. Almanya (70.998), Japonya (40.217), Güney Kore (37.605), İtalya (11.704) başta gelmektedir. Türkiye'deki asker sayısı 2.153'dür.

Irak'taki askeri güç bu sayıların içinde yoktur. Bu sayılar Irak operasyonu öncesine aittir. Bu büyük askeri güç ve bunların silah vb. harcamaları çok yüksek tutarlara ulaşmıştır.

Cari fiyatlar ve sabit fiyatlarla bu harcamalar aşağıdaki gibidir.

<u>Savunma Harcamaları (milyar USD)</u>		
	<u>1996</u>	
	<u>Cari</u>	<u>Fiyatları</u>
	<u>Fiyatlarla</u>	<u>ile</u>
1960	53,5	280,3
1970	90,4	336,6
1980	155,1	244,7
1990	328,4	354,3
2000	341,6	270,9
2002	399,5	307,6
2004 (T)	452,4	335,5

Irak savaşının etkisi, 2004 yılı keskinleşmemiş, yaklaşık harcama tutarında kendisini göstermektedir.

ABD'de iki fiyat artışı endeksi vardır: Birisi tüketici fiyatlarındaki değişimlerdir, öteki de üretim fiyatları değişimidir. Türkiye'de de şimdi fiyat değişimleri bu sisteme göre yapılmaktadır.

ABD'de Fiyat Değişimleri (1982=100)

	<u>Tüketici</u>	<u>Üretim</u>
	<u>Fiyatları</u>	<u>Fiyatları</u>
1980	82,4	95,3
1982	100,0	100,0
1990	130,7	108,9
1995	152,4	102,7
2000	172,2	120,6
2002	179,9	108,7

Tüketici fiyat artışları 2000 yılında % 3,4, 2001 yılında % 2,8, 2002 yılında % 1,6 olmuştur. Bu düşük bir enflasyondur. Petrol ve doğal gaz da dahil kimi doğal kaynak üretim ve kullanımına bakalım.

	<u>1990</u>	<u>1995</u>	<u>2000</u>	<u>2002</u>
Kömür (Üretim-milyon ton)	1.029	1.033	1.093	1.094
Hampetrol (Üretim-milyon varil)	-	2.685	2.131	2.123
Kullanılan ham petrol (Milyon varil)	6.242	6.201	7.211	7.213
İspatlanmış ham petrol kaynağı (Milyon varil)	26.254	-	-	22.446
Kullanılan doğal gaz (Milyon eu.ft)	18.594	-	20.656	20.700
İspatlanmış doğal gaz kaynağı (Milyon eu.ft)	169.346	-	-	183.469

Not: Çizgi konulmuş veriler, bilinmiyor.

Bu tablo, ABD'nin Irak'ta ne aradığını Bakü-Ceyhan boru hattına niçin önem verdiğini göstermektedir. ABD, büyük bir petrol ithalatçısıdır. Doğal gaz içinde aynı durum söz konusudur. Bu büyük, dev ekonomi dünya petrol, doğalgaz kaynaklarını yukarıdaki tabloda görülen rakamlar dolayısı ile kontrol etmek gereğini duymaktadır.

Kömür için de fazla farklı bir durum söz konusu değildir. Dünya kömür üretimi,

1990 yılında 5.441 milyon ton, 2000 yılında 5.000 milyon tondur. En büyük üretici Çin'dir (1990'da 1.190 milyon ton, 2000 yılında 1.314 milyon ton). Sonra ABD gelmektedir. Oysa, kömür kaynakları da sınırlıdır.

Enerji üretiminde kullanılan kaynakların durumuna bakıldığında dışa bağımlılığın arttığı görülmektedir.

**Enerji üretiminde kullanılan kaynakların toplam içindeki payları
(Katrilyon Btu) (Btu: British Thermal Unit)**

Yıl	Toplam	Petrol	Doğal- gaz	Kömür	Nük- leer	Hidro- elektrik	Bio Feul	Güneş	Ötekiler	Dışardan alınan
1960	42,80	14,94	12,66	10,82	-	1,61	1,32	-	1,45	2,74
1970	63,50	20,40	21,67	14,61	0,24	2,63	1,43	-	2,02	5,72
1980	67,24	18,25	19,01	18,60	2,74	2,90	2,50	-	3,24	12,25
1990	70,73	15,57	18,36	22,46	6,10	3,03	2,60	0,06	1,55	14,09
2000	71,06	12,36	19,46	22,62	7,86	2,81	2,95	0,07	3,10	25,21
2001	71,17	12,39	19,84	23,44	8,03	2,22	2,87	0,06	2,32	26,03

Bu tablodaki verilere göre, ABD'nin enerji krizi ciddi bir görünüm sergilemektedir. Öncelikle petrol kaynaklarına bağımlılık azalmakla beraber, bu azalma yerini kömüre bırakmaktadır. Doğal gazda azalma yoktur. ABD, kendi kömür kaynaklarını kendi petrol kaynaklarını korumak için kullanmaktadır. Ama, kömür kaynakları nereye kadar kullanılabilir?

Nükleer enerjide son 15 yılda ciddi bir artış sağlanamamıştır.

Tablonun en karamsar yanı, 1960 yılından bu yana yenilenebilir enerji kaynaklarında (hidrolik enerji, güneş enerjisi gibi) hemen hemen hiçbir gelişme sağlanamamış olmasıdır.

Tablonun ikinci ciddi yanı, petrole bağımlılık azaltılsa dahi dışa bağımlılığın 2001 yılında % 25'i geçmiş olmasıdır.

Tablonun baş tarafındaki toplam, kendi kaynakları ile üretimi göstermektedir. 1980'den sonra kendi kaynaklarından üretim hemen hemen durmuştur. Enerji ihtiyacındaki artış tamamen ithalatla karşılanmaktadır.

Dünyadaki enerji kaynaklarını kontrol etme sonucunu ortaya çıkaran böyle bir durum karşısında yüksek yaşam standardının devamı ne derece mümkün olabilir. Bu yüksek yaşam standardının devamı, kuşkusuz, dünya üzerindeki başka ülkelerin kendi doğal kaynaklarından daha az yararlanmalarını gerektirecektir.

Yukarıdaki tabloda 2000 yılında, 71,06 kendi kaynakları ve 25,21 dış kaynaklardan olmak üzere toplam 96,27 katrilyon Btu enerji tüketildiği görülmektedir. Bu enerjinin kullanım yerleri aşağıdaki gibidir.

Katrilyon Btu

Isıtma	Ticaret Sektörü	Sanayi	Taşıma	Toplam
18,1	14,9	37,2	26,1	96,3

Sanayi üretimine bakalım:

1990 Yılında 95,5 milyon ton olan çelik üretimi, 2000 yılında 132 milyon tona

yükselmiştir. Aynı dönemde teknik ilerlemeyi göstermek açısından bazı malların üretimi üzerinde duralım:

